

	GLANSKOP.	MATKOP.
Kopveeren :	tegen het licht gehouden metaalglanzend, hoogstens beneden bij den rug iets bruinachtig.	niet metaalglanzend, doch meer zijdeachtig dof zwart en tegen het licht gehouden bruinachtig.
Vleugel :	Zonder opvallenden spiegel, doordat de secundaire vleugelpennen licht gekleurd zijn en de lichte vederranden daardoor niet scherp daartegen afsteken.	Met opvallenden vleugelspiegel, welke veroorzaakt wordt door de lichte vederranden der secundaire pennen, welke laatste zeer donker zijn en waartegen dus de lichte randen zeer scherp afsteken.
Staart :	Buitenste staartpennen weinig korter dan de overige.	Buitenste staartpennen opvallend korter dan de overige.
Zijdeveeren :	Meestal niet opvallend rossig getint.	Opvallend rossig getint.

Deze verschillen zijn evenwel in de vrije natuur niet of alleen slechts indien men de vogels van zeer nabij kan waarnemen, op te merken.

Een beter onderscheid levert dan het stemgeluid.

De Glanskop laat gewoonlijk een scherp, kort „spiedie” of „spiediediededèdèdè” hooren, terwijl de Matkop dit geluid gerekt en klagend voortbrengt, ongeveer als „sie-sie dèh... dèh... dèh”. Het verschil tusschen het korte „dèdèdèdè” van den Glanskop en het gerekte klagende „dèh... dèh... dèh” van den Matkop is zoo opvallend, dat, heeft men eens de twee geluiden gehoord, men zich niet licht meer in de soorten zal vergissen.

In 't voorjaar roept de Glanskop „tjif, tjif, tjif, tjif”, terwijl de Matkop een helder fluitend „tjiejib, tjiejib, tjiejib” laat hooren, dan wel een eigenaardigen zang, welke lastig in letters is weer te geven, doch ongeveer klinkt als: „tschöh di diri tschöh, diirrr, tschöh” enz.

Een van Duitschlands beste ornithologen, den bekenden Pastoor Otto Kleinschmidt uit Dederstedt bij Halle a. S., komt de eer toe deze twee meezensoorten ontdekt en met hun subspecies of geographische vormen scherp omschreven te hebben ⁽¹⁾, al was het den ouden Christiaan Ludwig Brehm dan ook reeds bekend, dat er zwartkopmeezen met matzwarten, bruin glanzenden kop in Midden-Duitschland voorkwamen ⁽²⁾.

Wij hebben hier te doen met twee geheel verschillende soorten, welke op vele plaatsen naast elkaar broeden en voorkomen, zonder zich ooit te vermengen, terwijl zij morphologisch slechts weinig van elkaar verschillen.

Kleinschmidt gebruikt deze beide meezensoorten als een bewijs tegen de ontwikkelingstheorie zooals deze voor eenige tientallen jaren nog overal werd aangenomen, terwijl hij er op wijst hoe hier in de natuur twee soorten voorkomen,

ieder met een groot aantal ondersoorten, welke in hun geheel verbreidingsgebied blijven en waar zij gemeenschappelijk voorkomen zich nergens vermengen om een nieuwe soort te vormen!

In de verslagen en mededeelingen der Nederlandsche Ornithologische Vereeniging, No. 3, November 1906, p. 3 c.v. geeft Baron Suouckaert von Schaunburg het resultaat zijner onderzoekingen naar het voorkomen van beide meezensoorten in Nederland.

Wij lezen daar o.a. dat in de collectie van den Zeereerw. Heer N. Beckers, destijds te Weert, thans pastoor te Roosteren, de Glanskop voorkomt, welke bij Sittard op het nest gevangen was, terwijl tevens een oud en een zeer jong exemplaar van den Matkop, afkomstig uit Weert, zich eveneens in deze collectie bevinden, zoodat het broeden van beide soorten in onze provincie toen reeds bewezen was.

Het spreekt vanzelf, dat ik mij sindsdien veel moeite gegeven heb, de verbreiding dezer twee soorten Zwartkopmeezen over de provincie Limburg zooveel mogelijk vast te stellen.

Ten opzichte van den Glanskop kan ik vermelden, dat deze door geheel Limburg wordt aangetroffen, zoowel als broed- dan als zwerfvogel.

Van den Matkop durf ik zulks niet zoo algemeen op te geven.

Deze nam ik waar in de omgeving van Roermond; ook als broedvogel. Vervolgens in nader voorjaar te Susteren, in de omgeving van Heerlen, alsmede te Valkenburg, Houthem, Schin-op-Geulle, Berg-en-Terblijt, Bemelen enz. alwaar de soort een zeer gewone broedvogel is en minstens even talrijk voorkomt als de Glanskop.

Zeer waarschijnlijk echter komt de soort in alle deelen onzer provincie voor. Wie helpt mede dit te constateeren?

Men treft den Matkop het meest in dieht struikgewas, in de nabijheid van beekjes, moerassige plaatsen enz. Ook echter in boomgaarden, eikenhakhout, tuinen en parken.

Valkenburg L.

P. HENS.

HET ROSARIUM VAN DEN MUSEUM-TUIN.

Het Natuurhistorisch Museum te Maastricht is de laatste jaren ontzaggelijk in zijn voordeel veranderd. Wie deze metamorfose heeft meegemaakt, zal wéér eens zijn opgevallen, van welke onschatbare waarde een conservator, die zich met liefde en ijver aan zijn taak wijdt, voor een museum is. Het geldt hier toch niet alleen de kwestie van verzamelen en ordenen, maar ook van belangstelling in breederen kring te wekken en te onderhouden. Het geldt hier vooral een kwestie van aanhouden en nog eens aanhouden. Maar ten slotte werpt dit ook goede vruchten af. Nu is het gebouw geheel gerestaureerd. Ook het keurige afzonderlijke huisje met zijn aardigen renaissance-trapgevel, waarin het Herbarium de Wever is ondergebracht en waarin straks de recente schelpen-verzameling eene plaats zal vinden, is geheel gereed. Hiervoor verdient het Maastrichtsche Gemeentebestuur een woord van hulde. Wij hebben reden te vertrouwen, dat het, niettegenstaande de slechte

1) Journal für Ornithologie 1897, p. 91 en Ornithologisches Jahrbuch 1899, p. 45.

2) E. F. von Homeyer: Ornithologische Briefe, p. 76.

tijden, zal toonen te begrijpen, dat met het oog op het dit jaar te houden Nederl. Natuur- en Geneeskundig Congres en waarbij het Museum zeer vele en wetenschappelijke gasten zal moeten ontvangen, thans ook de verdere afwerking urgent is. De vuile houten schutting moet verdwijnen en door een netten muur met hekwerk worden vervangen, in afwachting dat beslist zal zijn over wat er met de beide daarnaast gelegen perceelen zal gebeuren.

Het Museum heeft ook in zijn tuingedeelte een mooie aanwinst gedaan. Er zijn n.l. twee vrijwel afzonderlijke tuinen, waarvan één, het verreweg grootste deel, gevuld is met de Limburgsehe planten-collectie. Dit deel is als rostuin aangelegd en zal de verzameling binnenkort weer geheel worden aangevuld, want de bouwrij en de droge zomers hebben natuurlijk het plantenbestaan geen goed gedaan. In den voortuin is de beplanting intusschen gereed gekomen. Deze is op initiatief van rector Cremers als rozentuin aangelegd en wel in een van een heel bijzondere soort, als er in ons land en daarbuiten allicht nog geen tweede voorkomt. Toen tot den aanleg besloten werd, meende ik, dat een rozentuin in dezen Museum-tuin óók een specifiek-Limburgsch karakter moest dragen. Dat was mogelijk door er uitsluitend in Limburg gewonnen soorten aan te planten. Dit plan nu is verwezenlijkt door de medewerking van de firma M. Leenders & Co. te Steil-Tegelen, die een groot aantal rozen van haar beroemde eigen gewonnen variëteiten aan het Museum eadeau deed. Voor wie het nog niet weten, zij hier vermeld, dat de firma M. Leenders & Co. onze meest succesvolle Nederlandsche rozenkweker is en die, ook onder de internationale rozenkwekers van betekenis als een der allerbesten geldt. Wat Leenders in 1912—1914 klaar speelde: In Parijs op de jaarlijksche groote rozenkeuring van Bagatelle, drie jaar na elkaar de eenige gouden medaille te halen voor de beste gewonnen nieuwe roos — zulks in concurrentie met de nieuwe rozen van de gehele wereld — was nog aan geen rozenkweker gelukt.

En zoo zijn thans in het nieuwe rosarium van het Museum meerdere honderden struikrozen uitgeplant van de theehybriden *Limburgia* (karmijn met zilverschachtig witte binnenzijde, General superior Arnold Janssen (karmijnrood, Mevrouw Smits-Gompertz (geelachtig zalm met koperkleurig oranje), Mevrouw Dora van Tets (donkerscharlaken), de theeroos Mevrouw Boreel van Hooglanden (vleeschkleurig karmijn) en de enkele halfstammen van de nieuwe rosebloeiende grootbloemige polyantha Mevrouw Nathalie Nypels, van welke geen struiken meer beschikbaar waren, omdat Engeland de geheele voorraad van deze te Antwerpen voor-verleden jaar met goud bekroonde roos had opgekocht. De kleuren der rozen (alle in roode en roodgele tinten) zijn gekozen in overeenstemming met die van het gebouw.

En zoo is, dank zij de kweekkunst en de vrijgevigheid van den heer Leenders, het Museum een mooi en zeer bijzonder rosarium rijk ge-

worden. We vertrouwen, dat vele leden dezen zomer (Juli—September) deze in Limburg gewonnen rozenvariëteiten eens zullen komen bewonderen; allicht worden ze daardoor meer algemeen bekend en aangeplant. Er zijn enkele geheel nieuwe en dus nog dure soorten bij, maar de meesten zijn reeds jaren in den handel en dus tegen de gewone prijzen verkrijgbaar.

J. N.

DE VUURSTEEN LANGS HET JEKERDAL.

De vuursteen, gelijk bekend is, staat in een geheel bijzondere verhouding tot het krijtgesteente. In geen ander gesteente dan in het krijt wordt de vuursteen gevonden. Al wat het riviergrint aan vuursteen bezit, evengoed als de vuursteenwerktuigen, die opgeborgen liggen in onze musea, is vuursteen, vrijgekomen uit de lagen van het krijtgesteente. Een wit schorslaagje aan den omtrek van een stuk silex verdraagt dikwijls nog de vroegere betrekking tot het kalkgesteente, dat eenmaal de vuursteen omsloten hield, alvorens dit voorwerp vrijkwam en zijn zwerftochten begon.

Bergen of rotsen van vuursteen bestaan er niet; maar de vuursteen ligt als een ondergeschikt bestanddeel verschoolen in de lagen of rotsen van het krijt. Zoo is het ook in het kalkgesteente, dat aan weerszijden van het Jekerdal voor ons ontsloten is en dat in de eeuwenoude grotten en in de hedendaagsche ontginningen op meerdere plaatsen over groote oppervlakten is opengelegd.

Wat leert een blik in deze grotten en langs de afgravingen over de verspreiding van de vuursteen in het krijt daar ter plaatse? Hoe ligt de vuursteen in de mergel? Kan er eenige regelmaat worden waargenomen in de rangschikking en in den vorm der silexblokken in het kalkgesteente?

Een eerste onderzoek bevestigt ongetwijfeld het algemeen bekende feit dat hier, evenals langs het Maasdal, een regelmatige plaatsing in horizontale lagen bestaat. Er bestaan horizontale doorlopende lagen van vuursteen. Het bestaan van bepaalde vuursteenlagen is langs de Jeker, niet minder dan langs de Maas, allerduidelijkst. Maar al geeft de vaststelling van deze niveau's een regelmatigheid aan, nog andere gegevens kunnen omtrent de verspreiding van de vuursteen in de mergel verzameld worden.

Een nauwkeuriger onderzoek, zelfs alleen tot het Jekerdal beperkt, voegt vele aanvullende bijzonderheden toe aan de eerste en algemeenste waarneming.

Bij nader toezien wordt vooreerst tusschen de vuursteenlagen van een en dezelfde laag een gelijkheid in den vorm waargenomen. Zooals men weet is er een tegenstelling tussehen plaatvormige en knolvormige vuursteenlagen. Deze beide vormen liggen echter niet willekeurig in een en dezelfde laag naast elkaar, maar er zijn lagen van vuursteenplaten en lagen van vuursteenknollen. Zeer duidelijk kan dit samengaan van vorm- en niveau-verschil worden waargenomen o.a. tusschen twee ongeveer 3 Meter van elkaar liggende vuursteenlagen ter hoogte